

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

The factors influencing employment of public administration graduates from Rajabhat Mahasarakham University

ธีรพจน์ ภูริโสภณ¹, ยูวเรศ หลุดพา^{2*}

Theerapoj Phurisophon¹, Yuvares Ludpa^{2*}

^{1,2}คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2}Faculty of Political Science and Public Administration, Maha Sarakham Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: aj.phaew@gmail.com¹, yuvares.l@kkumail.com^{2}

Received: May 13, 2025

Revised: May 24, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล ด้านการศึกษา ด้านตลาดแรงงาน และด้านเครือข่ายทางสังคม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (GPA) ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสาร ระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การแนะนำอาชีพ และเครือข่ายศิษย์เก่าที่อาจมีผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2563-2566 จำนวน 200 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC=0.85 และมีค่าความเชื่อมั่น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.73 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีงานทำของบัณฑิต ได้แก่ ระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ GPA ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการสื่อสาร ส่วนการแนะนำอาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์ที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเล็กน้อย ขณะที่เครือข่ายศิษย์เก่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ชัดเจนแบบจำลองการวิเคราะห์สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีงานทำได้ร้อยละ 52.4 ดังนั้น ควรส่งเสริมระบบฝึกงานที่มีคุณภาพ พัฒนาหลักสูตรทักษะภาษาอังกฤษและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ และการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพอย่างต่อเนื่อง

เพื่อเสริมศักยภาพของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: การมีงานทำ, บัณฑิต, รัฐประศาสนศาสตร์, ทักษะอาชีพ

Abstract

This research aimed to investigate the factors influencing the employability of graduates from the Public Administration Program at Mahasarakham Rajabhat University. The study includes personal, educational, labor market, and social network factors. The study focused on analyzing the effects of academic achievement (GPA), English language proficiency, communication skills, internship experience duration, career counseling, and alumni networks on graduates' employment status. The sample consisted of 200 graduates from academic years 2020 to 2023, selected through purposive sampling. Data were collected using a structured questionnaire with a content validity index (IOC) of 0.85 and a reliability coefficient (Cronbach's alpha) of 0.73. The data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. The results revealed that four variables significantly influenced employment: internship experience duration, GPA, English language skills, and communication skills. Career counseling showed a marginally significant effect, while alumni networks were not significantly related to employment. The model accounted for 52.4% of the variance in employment outcomes. The findings suggest that institutions should enhance internship programs, integrate practical English and communication training into the curriculum, and strengthen career counseling services. These initiatives can help equip graduates with essential competencies aligned with labor market demands and improve their employment opportunities.

Keywords: employment, graduate, public administration, job skills

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การมีงานทำของบัณฑิตถือเป็นเป้าหมายปลายทางที่สำคัญของระบบการศึกษาไทย และเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) สำหรับบัณฑิตในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรสำหรับภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน จำเป็นต้องมีทั้งความรู้และทักษะในเชิงปฏิบัติอย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตาม ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันยังคงมีแนวโน้มสูง โดยเฉพาะในกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ประเด็นสำคัญที่ต้องการการศึกษาเชิงลึก คือ ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถพัฒนาแนวทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริง การมีงานทำของบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินประสิทธิภาพของระบบอุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ สถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า แม้อัตราบัณฑิตจำนวนมากสำเร็จการศึกษาในแต่ละปี แต่กลับประสบปัญหาในการหางานทำ หรือทำงานไม่ตรงสายวิชาที่เรียนมา ซึ่งกลายเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา และตัวนักศึกษาเอง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่นที่มีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้เปิดการเรียนการสอนในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะ “สาขารัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งมีเป้าหมายในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารภาครัฐ การจัดการนโยบายสาธารณะ และการบริการชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า บัณฑิตจำนวนหนึ่งของสาขาดังกล่าวยังประสบปัญหาในการมีงานทำภายหลังสำเร็จการศึกษา บางรายไม่สามารถเข้าทำงานในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับสายวิชาชีพ หรือใช้เวลานานในการได้งานทำ (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2566b)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงเกิดข้อสงสัยว่ามีปัจจัยใดที่มีผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านทักษะการสื่อสาร ประสบการณ์ฝึกงาน ความสามารถด้านเทคโนโลยี หรือแม้แต่ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจมีอิทธิพลแตกต่างกันต่อความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของบัณฑิตแต่ละราย ทั้งนี้ ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจงต่อบริบทของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2565; มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2566b)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์และหาคำตอบว่า ปัจจัยใดมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยการศึกษาเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจะช่วยสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และเสนอแนะแนวทางพัฒนาหลักสูตร การแนะแนวอาชีพ การฝึกอบรมเสริมทักษะ หรือการจัดกิจกรรมฝึกงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้ เพื่อให้บัณฑิตสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับศักยภาพของตน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำของบัณฑิต

การมีงานทำของบัณฑิตเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในยุคที่ตลาดแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์แรงงาน เช่น ทฤษฎีทุนมนุษย์ (human capital theory) ซึ่งเสนอโดย Psacharopoulos & Patrinos (2018) ได้อธิบายว่า การศึกษาคือการลงทุนในตัวบุคคลที่ส่งผลต่อรายได้และโอกาสในการมีงานทำของบุคคลนั้น ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยหลักของทุนมนุษย์ที่ส่งผลต่อรายได้และการมีงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Organisation for Economic Co-operation and Development (2019) และ Hanushek & Woessmann (2020) ที่เน้นว่า ความรู้ ทักษะ และสุขภาพ เป็นองค์ประกอบของทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการจ้างงาน ทฤษฎีทุนมนุษย์ (human capital theory) ในระยะหลังได้เน้นย้ำว่า ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และ สุขภาพ (health) เป็นองค์ประกอบหลักของทุนมนุษย์ที่มีผลอย่างยิ่งต่อ โอกาสในการจ้างงาน การรักษางาน และความก้าวหน้าในอาชีพ

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการแข่งขันในตลาดแรงงาน (job competition theory) ที่ระบุว่า บัณฑิตแต่ละคนมีโอกาสนในการได้งานขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งรวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ประสบการณ์การฝึกงาน และทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่ออาชีพนั้นซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Bills et al. (2017) ที่ศึกษามุมมองของนายจ้างและอธิบายว่า เหตุผลของการจ้างงานไม่จำเป็นต้องเป็นทักษะที่มีอยู่จริง แต่อยู่ที่ความสามารถในการเรียนรู้งาน และต้นทุนการฝึกอบรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต

นักวิจัยหลายคนได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต พบว่า สามารถจำแนกปัจจัยออกได้เป็นหลายกลุ่ม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล (personal factors) ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และทักษะการสื่อสาร ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการมีงานทำ
2. ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรที่เปิดสอน การจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการแนะแนวอาชีพ โดยเฉพาะในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ การได้ฝึกงานในหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ตรงที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการมีงานทำ
3. ปัจจัยด้านตลาดแรงงาน ประกอบด้วยความต้องการของตลาดแรงงาน ความสอดคล้องของหลักสูตรกับตลาดงาน และภาวะเศรษฐกิจ
4. ปัจจัยด้านเครือข่ายและการเข้าสังคม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างเครือข่าย (networking) ความสัมพันธ์กับรุ่นพี่ในสายงาน หรือการได้รับคำแนะนำจากอาจารย์และที่ปรึกษา

การมีงานทำของบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตร์ในบริบทของประเทศไทย บัณฑิตในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ส่วนใหญ่คาดหวังที่จะเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร อย่างไรก็ตาม อัตราการแข่งขันในการสอบเข้ารับราชการมีสูงมาก ขณะที่ตลาดแรงงานในภาคเอกชนยังมีข้อจำกัดในการรองรับบัณฑิตกลุ่มนี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้ การศึกษาของ กรมการจัดหางาน (2564) พบว่า บัณฑิตที่มีทักษะด้านดิจิทัลความสามารถในการปรับตัว และทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีแนวโน้มที่จะหางานได้ง่ายกว่าบัณฑิตที่ขาดทักษะเหล่านี้

สถานการณ์การมีงานทำของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากรายงานการติดตามบัณฑิตของสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (2566b) พบว่า บัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์มีอัตราการมีงานทำเฉลี่ยในปีแรกหลังจบการศึกษาประมาณร้อยละ 72 โดยงานที่ได้รับส่วนใหญ่คือ พนักงานราชการ ตำแหน่งธุรการ และงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าบัณฑิตจำนวนหนึ่งว่างงานหรือประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะและแนวทางการส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีทุนมนุษย์และทฤษฎีการแข่งขันในตลาดแรงงานและเป็นการอภิเคราะห์หลัก รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต เช่น ปัจจัยด้านบุคคล สถาบันการศึกษา ตลาดแรงงาน และเครือข่ายทางสังคม โดยบัณฑิตรัฐประศาสนศาสตร์มีแนวโน้มเลือกทำงานภาครัฐแต่เผชิญการแข่งขันสูง รวมถึงการใช้เทคโนโลยี และการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญต่อโอกาสในการทำงาน ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีและปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่คณะผู้วิจัยนำไปสู่การศึกษาและสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย และแนวคิดทางทฤษฎีต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้

ตัวแปรต้น (independent variable)

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) เป็นดัชนีชี้วัดทางวิชาการที่สะท้อนถึงความสามารถของนักศึกษา ทักษะภาษาอังกฤษ เป็นทักษะที่จำเป็นในตลาดแรงงานที่มีลักษณะสากลมากขึ้น ทักษะการสื่อสารสื่อสารได้ดีช่วยเพิ่มความสามารถในการสัมภาษณ์งานและทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้เทคโนโลยี
- 2) ปัจจัยด้านการศึกษา (educational factors) ระยะเวลาฝึกงาน เนื้อหาการฝึกงาน คำแนะนำจากอาจารย์ การอบรม

อาชีพ ประสบการณ์ฝึกงาน การฝึกประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานและเข้าใจระบบราชการ การแนะแนวอาชีพ มีผลต่อความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางอาชีพ และส่งผลต่อการวางแผนอาชีพ

3) ปัจจัยด้านตลาดแรงงาน (labor market factors) ความสอดคล้องหลักสูตรกับตลาด ความสามารถในการแข่งขันของสาขา โดยความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงานมีผลต่อโอกาสได้งาน ความต้องการของตลาดแรงงานในภาครัฐ/ท้องถิ่น มีผลต่อการดูดซับบัณฑิตเข้าทำงาน (กรมการจัดหางาน, 2564)

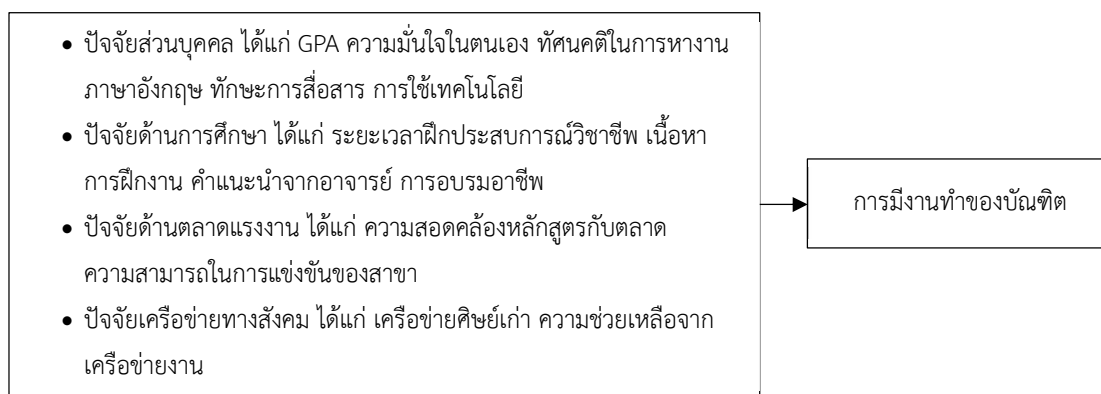
4) ปัจจัยด้านเครือข่ายทางสังคม (social network factors) เครือข่ายศิษย์เก่า ความช่วยเหลือจากเครือข่ายงาน โดยความสัมพันธ์กับรุ่นพี่หรือผู้ที่อยู่ในสายงาน สามารถช่วยให้ได้ข้อมูลข่าวสารและโอกาสในการสมัครงาน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย/ชุมชน ช่วยสร้างทักษะสังคมและเครือข่ายที่นำไปสู่โอกาสในการทำงาน

ตัวแปรตาม (dependent variable)

การมีงานทำ หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความสอดคล้องของงานกับสาขาที่เรียน ตามสถานภาพการมีงานทำภายในระยะเวลาที่กำหนดหลังจบการศึกษา (สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2566)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่สำเร็จการศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2563–2566 จำนวน 397 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2566a) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สำเร็จการศึกษาในช่วง 1–5 ปีล่าสุด และยินดีให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอิงจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ปีที่จบการศึกษา สถานภาพการมีงานทำในปัจจุบัน ซึ่งออกแบบในรูปแบบของ แบบสอบถามปลายปิด (closed-ended questions) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และจำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างชัดเจน มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรประชากร เช่น เพศ อายุ ปีที่จบการศึกษา และสถานภาพการมีงานทำในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือความแตกต่างระหว่างตัวแปรพื้นฐานกับประเด็นหลักของการวิจัย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น GPA ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต เช่น เกรดเฉลี่ย (GPA) ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี และทักษะการสื่อสาร โดยออกแบบในรูปแบบของ แบบสอบถามปลายปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้สามารถวัดระดับหรือประเมินศักยภาพของผู้ตอบได้อย่างมีมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการศึกษา เช่น ประสบการณ์ฝึกงาน การได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพหรือคำแนะนำจากอาจารย์ การอบรมอาชีพ ระยะเวลาฝึกงาน เนื้อหาการฝึกงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่อาจมีอิทธิพลต่อการมีงานทำของบัณฑิต โดยออกแบบในรูปแบบของ แบบสอบถามปลายปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อวัดระดับความเห็นและประสบการณ์ของผู้ตอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ประสบการณ์ฝึกงาน และการได้รับคำปรึกษาด้านอาชีพ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยตลาดแรงงาน เช่น ความสอดคล้องหลักสูตรกับตลาดหรือความต้องการของตลาด ความสามารถในการแข่งขันของสาขาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม (questionnaire) โดยออกแบบในรูปแบบของแบบสอบถามปลายปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเครือข่ายสังคม ความสัมพันธ์กับเครือข่ายรุ่นพี่ ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิต เช่น ความสัมพันธ์กับเครือข่ายรุ่นพี่หรือเครือข่ายศิษย์เก่า ความช่วยเหลือจากเครือข่ายงาน โดยเครื่องมือในส่วนนี้ออกแบบเป็นแบบสอบถามปลายปิด และแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เพื่อวัดระดับการรับรู้ ความเห็น และประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 6 ภาวะการมีงานทำ คือ ระดับความคิดเห็นต่อความสอดคล้องของงานกับสาขาที่เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม (questionnaire) โดยออกแบบในรูปแบบของ แบบสอบถามปลายปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ

2.2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.73 โดยค่า Cronbach's alpha มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 โดยทั่วไปค่าที่ยอมรับได้คือมากกว่า 0.70

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทางออนไลน์ผ่าน Google form และ/หรือแบบสอบถามกระดาษ ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 30 วัน โดยแจ้งวัตถุประสงค์แก่ผู้ตอบแบบสอบถามอย่างชัดเจน และรักษาความลับของข้อมูลตามหลักจริยธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยการมีงานทำ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ประสบการณ์ฝึกงาน และปัจจัยที่ได้รับการประเมินในระดับปานกลาง คือ เครือข่ายศิษย์เก่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยการมีงานทำ

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
GPA	3.75	0.62	มาก
ความมั่นใจในตนเอง	3.91	0.57	มาก
ทัศนคติในการหางาน	3.85	0.59	มาก
ภาษาอังกฤษ	3.52	0.72	มาก
ทักษะการสื่อสาร	3.94	0.61	มาก
การใช้เทคโนโลยี	3.66	0.68	มาก
ระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	4.10	0.54	มากที่สุด
เนื้อหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	3.88	0.60	มาก
คำแนะนำจากอาจารย์	3.67	0.65	มาก
การอบรมอาชีพ	3.59	0.70	มาก
ความสอดคล้องหลักสูตรกับตลาดหรือความต้องการของตลาด	3.43	0.74	มาก
ความสามารถในการแข่งขันของสาขา	3.39	0.76	ปานกลาง
เครือข่ายศิษย์เก่า	3.25	0.73	ปานกลาง
ความช่วยเหลือจากเครือข่ายงาน	3.34	0.70	ปานกลาง
ภาวะการมีงานทำ	3.66	0.66	มาก

จากการทดสอบความแตกต่าง (independent t-test/ ANOVA) ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า GPA กับ การมีงานทำ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระยะเวลาฝึกงานกับการมีงานทำ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ตัวแปรเปรียบเทียบ	ค่าทางสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
GPA กับ การมีงานทำ	F = 4.212	0.017	แตกต่าง
ระยะเวลาฝึกงานกับการมีงานทำ	F = 6.832	0.001	แตกต่าง

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่ใช้ตัวแปรอิสระต่าง ๆ พบว่า ระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (EXP) มีผลกระทบต่อการมีงานทำสูงสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ B สูงที่สุด (0.448) และค่าความสัมพันธ์ Beta สูง (0.401) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ GPA (เกรดเฉลี่ย) ทักษะภาษาอังกฤษ (ENG) และ ทักษะการสื่อสาร (COM) ส่งผลต่อการมีงานทำในระดับที่มีนัยสำคัญ และปัจจัยด้านการศึกษา ได้แก่ การแนะแนวอาชีพ (CAR) และ ปัจจัยเครือข่ายสังคม ได้แก่ เครือข่ายศิษย์เก่า (ALUM) ส่งผลในระดับใกล้เคียง แต่ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ โดย GPA (เกรดเฉลี่ย) มีผลต่อการมีงานทำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig = 0.004) ทักษะภาษาอังกฤษ (ENG) และ ทักษะการสื่อสาร (COM) ส่งผลในระดับนัยสำคัญ 0.01 – 0.05 ประสบการณ์ฝึกงาน (EXP) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด (B = 0.448, Beta = 0.401) การแนะแนวอาชีพ (CAR) มีแนวโน้มส่งผล แต่ยังไม่ถึงระดับนัยสำคัญ (Sig = 0.057) เครือข่ายศิษย์เก่า (ALUM) ไม่มีผลชัดเจนต่อการมีงานทำ (Sig = 0.168) โดยแบบจำลองถดถอยพหุคูณสามารถอธิบายการมีงานทำได้ R^2 เท่ากับ 52.4% ดังตารางที่ 3 และได้สมการ ดังนี้

$$Y = 0.228 + 0.312(GPA) + 0.267(ENG) + 0.190(COM) + 0.401(EXP) + 0.151(CAR) + 0.076(ALUM)$$

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่ใช้ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ภาวะการมีงานทำของบัณฑิต

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์ B	Beta	Sig.
ค่าคงที่	0.228	-	-
GPA	0.331	0.312	0.004**
ทักษะภาษาอังกฤษ (ENG)	0.284	0.267	0.009**
ทักษะการสื่อสาร (COM)	0.215	0.190	0.046*
ระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (EXP)	0.448	0.401	0.001**
การแนะแนวอาชีพ (CAR)	0.173	0.151	0.057
เครือข่ายศิษย์เก่า (ALUM)	0.087	0.076	0.168

$R^2 = 0.524$, p-value = **0.01, *0.05

การอภิปรายผล

1. ผลกระทบของประสบการณ์ฝึกงานต่อการมีงานทำ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ฝึกงาน มีผลต่อการมีงานทำมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่า การฝึกงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานมีผลให้ผู้จบการศึกษามีโอกาสได้งานทำมากขึ้น เพราะนายจ้างเห็นศักยภาพจากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning) จะช่วยเสริมทักษะและความเข้าใจในบริบทการทำงานจริง เช่น การฝึกงาน การทำโครงการภาคสนาม หรือการจำลองสถานการณ์การทำงาน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติ และเพิ่มโอกาสในการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา

2. ผลกระทบของเกรดเฉลี่ย (GPA) ต่อการมีงานทำ ผลวิจัยพบว่า GPA มีผลต่อการมีงานทำในระดับนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีผลการเรียนดีมีแนวโน้มได้งานมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ Organisation for Economic Co-operation and Development (2019) และ Hanushek & Woessmann (2020) ซึ่งระบุว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการแข่งขันในตลาดแรงงาน”

3. ผลของทักษะภาษาอังกฤษต่อการมีงานทำ ผลวิจัยพบว่า ทักษะภาษาอังกฤษ มีผลต่อการมีงานทำอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษในยุคแรงงานเสรีและเศรษฐกิจดิจิทัล ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บัณฑิต

สามารถสมัครงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรเอกชนขนาดใหญ่ได้มากขึ้น

4. ผลของทักษะการสื่อสารต่อการมีงานทำ ทักษะการสื่อสาร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำในระดับนัยสำคัญ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ soft skills theory ที่กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารมีความสำคัญพอ ๆ กับความรู้เชิงเทคนิค กล่าวได้ว่า ทักษะการสื่อสารของบัณฑิตมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการสัมภาษณ์งานและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ผลของการแนะแนวอาชีพ แม้การแนะแนวอาชีพจะยังไม่ถึงระดับนัยสำคัญ แต่มีแนวโน้มส่งผลต่อการมีงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Super's Career Development Theory ที่เน้นการพัฒนาทักษะการวางแผนอาชีพตั้งแต่ช่วงมหาวิทยาลัย บัณฑิตที่ได้รับคำปรึกษาด้านการวางแผนอาชีพ มีโอกาสได้งานในระยะเวลาอันสั้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีการแนะแนว

6. ผลของเครือข่ายศิษย์เก่า เครือข่ายศิษย์เก่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ยังคงมีค่าสัมประสิทธิ์บวก แสดงว่า มีผลทางอ้อมในบางกรณี เช่น การแนะนำงานหรือส่งต่อข้อมูลโอกาสอย่างไรก็ตาม ข้อมูลยังไม่เพียงพอในการชี้ชัดว่ามีอิทธิพลต่อโอกาสการมีงานทำ

7. ความสามารถในการอธิบายโมเดล ค่าความสามารถในการอธิบายแบบจำลอง หมายความว่า ปัจจัย 6 ตัวนี้สามารถอธิบายโอกาสการมีงานทำได้ 52.4% อีก 47.6% อาจเกิดจากปัจจัยอื่น เช่น สถานการณ์เศรษฐกิจ การแข่งขันในตลาดแรงงาน ความถนัดเฉพาะทาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตต่อไป

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การมีงานทำของบัณฑิตไม่ได้เกิดจากเพียง “ผลการเรียน” หรือ “คุณวุฒิทางวิชาการ” เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับ ระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสาร และการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานยุคใหม่

องค์ความรู้ใหม่

จากศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คณะผู้วิจัยค้นพบว่า การฝึกงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตมากที่สุด ซึ่งหากมีประสบการณ์ฝึกงานที่มีคุณภาพ จะส่งผลต่อการมีงานทำมากกว่า GPA โดยเฉพาะทักษะผสมผสานที่เป็นการรวม hard skill และ soft skills เป็นหัวใจของความพร้อมในการทำงานของบัณฑิต และ จาก 6 ปัจจัย ได้แก่ GPA ทักษะภาษาอังกฤษ (ENG) ทักษะการสื่อสาร (COM) ประสบการณ์ฝึกงาน (EXP) การแนะแนวอาชีพ (CAR) และ เครือข่ายศิษย์เก่า (ALUM) ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อวางแผนและประเมินความเสี่ยงในการไม่มีการมีงานทำของบัณฑิตได้ รวมถึงการแนะแนวอาชีพต้องมีลักษณะเฉพาะทางและต่อเนื่อง นอกจากนั้น ระบบศิษย์เก่าควรสร้างแพลตฟอร์มศิษย์เก่าเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายรุ่นพี่สู่รุ่นน้องเพื่อส่งเสริมการมีงานทำต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ระดับสถาบัน

1.1.1 เสริมสร้างระบบฝึกงานที่มีคุณภาพและสัมพันธ์กับตลาดแรงงานมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ท้องถิ่น และองค์กรเอกชน เพื่อจัดให้บัณฑิตได้ฝึกงานในสภาพแวดล้อมที่ตรงกับสายอาชีพ กำหนดให้การฝึกงานมีการประเมินที่ชัดเจน ทั้งด้านทักษะ การปฏิบัติงาน และการปรับตัวในองค์กร

1.1.2 พัฒนา "ศูนย์แนะแนวอาชีพ" ให้เข้มแข็งและมีบทบาทต่อเนื่อง จัดบริการให้คำปรึกษาเฉพาะบุคคล และติดตามผลหลังจบการศึกษา จัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างนักศึกษา-ศิษย์เก่า-นายจ้าง เพื่อสร้างความเข้าใจในอาชีพและตลาดงานที่เปลี่ยนแปลง

1.1.3 ยกระดับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานจริง จัดหลักสูตรภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติ เช่น ภาษาอังกฤษราชการ ภาษาอังกฤษสำหรับการสัมภาษณ์ ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรม เช่น การจัดเวทีพูดสาธารณะ/ภาษาอังกฤษ (public speaking)

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงหลักสูตร/ระดับคณะ

1.2.1 พัฒนาทักษะการสื่อสารในทุกวิชาหลัก บูรณาการทักษะการพูด การเขียน และการนำเสนอในรายวิชาให้หลากหลาย เช่น รายวิชานโยบายสาธารณะ หรือระเบียบงานสารบรรณ จัดกิจกรรมสหกิจศึกษา หรือโครงการบริการวิชาการร่วมกับชุมชน เพื่อฝึกการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายจริง

1.2.2 ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์ม “ศิษย์เก่า” ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดกิจกรรมพบปะศิษย์เก่าทุกปี และใช้ระบบออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลตำแหน่งงาน ใช้เครือข่ายศิษย์เก่าเป็นที่ปรึกษาด้านสายอาชีพ (mentorship)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลายรุ่นและหลายสาขา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ และระหว่างช่วงปีที่จบ

2.2 ศึกษาปัจจัยแวดล้อมอื่นเพิ่มเติม เช่น ความต้องการแรงงานในระดับภูมิภาค อิทธิพลของครอบครัว เศรษฐกิจ และสถานการณ์หลัง COVID-19 ทักษะและแรงจูงใจส่วนบุคคลต่อการทำงาน

2.3 ศึกษาผลระยะยาวของการมีงานทำ เช่น รายได้เฉลี่ย คุณภาพชีวิต ความก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อดูความสัมพันธ์กับปัจจัยการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2564). ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาปี 2564 และประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2566 - 2567. กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2566a). ข้อมูลสถิติบัณฑิตและผลการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ปีการศึกษา 2565. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2566b). รายงานผลการติดตามบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2565. สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). แผนพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2565). รายงานการติดตามผลการมีงานทำของบัณฑิตในระบบอุดมศึกษาไทย ปีการศึกษา 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2566). รายงานผลการติดตามและประเมินผลบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2565. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ทัวราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 4 : ตุลาคม - ธันวาคม 2566. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- Bills, D. B., Di Stasio, V., & Gërkhani, K. (2017). *The Demand Side of Hiring: Employers in the Labor Market. Annual Review of Sociology*, 43, 291-310. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-081715-074255>.

- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2020). *The Economic Impacts of Learning Losses*. OECD Education Working Paper No. 225. <https://doi.org/10.1787/21908d74-en>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *OECD Skills Strategy 2019: Skills to Shape a Better Future*. OECD Publishing.
- Psacharopoulos, G., & Patrinos, H. A. (2018). Returns to investment in education: a decennial review of the global literature. *Education Economics*, 26(5), 445-458. <https://doi.org/10.1080/09645292.2018.1484426>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.